

Zajištění.

I. Pojem.

Zajištění jest plnění a poskytnutí vhodných a zákonem dovolených prostředků, aby právní nároky osob třetích byly utvrzeny a jich snadnější realisace umožněna. Již římské právo stipuluje řadu prostředků zajišťovacích: Tak ku př. *cautio damni infecti*, poskytující zajištění proti škodě hrozící cizímu vlastnictví ze sboření cizího sousedního stavení; dále *cautio de amplius non turbando*, příslušející tomu, jenž má právo služebnosti k ochraně a zajištění práv jemu ze služebností plynoucích; *cautio usufructuaria*, kterou plnění musí usufruktař vlastníkově jako zajištění, že po skončení usufruktu věc v čas navrátí. S dalším rozvojem právních poměrů a velikým rozsahem, jehož nabyly jednotlivé ústavy právní, objevila se i potřeba rozšíření obvod zajištění k ochraně práv osob třetích a tak byly sice mnohé prostředky zajišťovací z práva obecního do platného práva přejaty, avšak mnoho jiných, jako zastaralých a na nynější poměry se nehodících vyloučeno; největší část prostředků zajišťovacích byla však při postupujícím rozvoji a při různosti právních styků nově zavedená.

II. Právo občanské.

1. Základní zásady o poskytování zajištění obsaženy jsou v III. dílu v 1. hlavě o utvrzení práv a závazků. Zajištění může býti umluveno dohodnutím se stran (smluvené zajištění) anebo plyne ze zákona samého (zákonné zajištění). Ob. z. občanský obsahuje jak ve věcném právu, tak i na poli práva obligačního velikou řadu případů, ve kterých zákon zajištění výslovně nařizuje. Tak ku př. v kapitole o držbě stanoví zákon, že stavebník jest povinen, pakli při provádění novostavby hrozí držiteli věci nemovité zřejmě nebezpečí (§§ 341, 342, 343 o. o. z.), zříditi jistotu. Podobně může žádati vlastník věci od osoby oprávněné k užívání nebo plodům, při hrozícím nebezpečí, zajištění substance (§ 520 o. o. z.). V právu dědickém může legatář žádati zajištění svého legatu ve všech případech, ve kterých může zajištění žádati věřitel od svého dlužníka (§ 688 o. o. z.). Pokud trvá nebezpečí, že pozůstalost nestačí ku zaplacení dluhů, a jinakých nutných vydání, povinen jest dědic odkazy splniti jen tenkrát, zřídí-li se jistota (§ 692 o. o. z.). *Separatio bonorum* dle § 812 o. o. z. jeví se zřejmě zajišťovacím prostředkem věřitelů pozůstalosti, odkazovníků a nepominutelných dědiců. Při společenství vlastnictví může přehlasovaná minorita žádati zajištění pro budoucí škodu (§ 834 o. o. z.). Je-li zde více věřitelů, musí dlužník jen tenkrát věc vydati určitému věřiteli, zřídí-li tento jistotu (§ 890 o. o. z.).

Kdo odevzdává věno, jest oprávněn při odevzdání nebo později, nastane-li nebezpečí, od příjemce zajištění žádati (§ 1245 o. o. z.). V případě konkursu může manželka žádati zajištění svého věna (§ 1260 o. o. z.). Rukojmě jest oprávněn od hlavního dlužníka zajištění tenkrát žádati, prošla-li lhůta dospělosti, aniž by dlužník závazek svůj byl splnil (§ 1364 o. o. z.). Ztratil-li se dlužní úpis, jest dlužník povinen jen tenkrát plniti, zřídí-li se mu jistota (§ 1428 o. o. z.). Těmito jednotlivými případy není však obor zajištění nikterak vyčerpán. Ostatně viz čl. Kauce.

2. Prostředky zajišťovací.

§ 1343 o. o. z. dělí prostředky zajišťovací ve 2 veliká oddělení: přistoupení osoby třetí ku závazku dlužníkovu a zastavení. Přistoupení osoby třetí může se státi dle § 344 o. o. z. trojím způsobem: jako plátce, jako spolu-

dlužník rukou nedílnou, neb solidárně. Další prostředek zajišťovací podává § 1348 o. o. z. rukojmovi v osobě rukojmí návratného (srv. čl. Rukojemství). Zastavení může se dále státi buď ve formě zřízení zástavy ruční nebo hypoteky (§ 1373 o. o. z.).

3. Výše zajištění: § 1374 o. o. z. stanoví jako minimum:

a) při zajištění zřízením hypoteky na domech polovinu ceny odhadní, při pozemcích dvě třetiny vyšetřené ceny;

b) při věcech movitých rovněž dvě třetiny ceny odhadní a

c) při rukojmích přiměřené jmění a stálé bydliště v zemi, patrně asi v té, kde má své bydliště věřitel (ostatně srv. čl. Jistota pupilární).

III. Právo obchodní.

O obchodech, platí co do povinnosti ku zajištění, jakož i co do prostředků zajišťovacích táž ustanovení, která dána jsou pro právní jednání, jež posuzovati dlužno dle zákona občanského. Obchodní právo obsahuje pouze některá zvláštní ustanovení, jichž potřeba jevila se vzhledem ku povaze obchodních styků, ku př. ustanovení čl. 119 a 120 obch. z., jež obmezují zajištění soukromého věřitele společníka na to, co tento společník pohledávati má na úrocích a na podílu ve společenském zisku. Podobně právo retenční (§ 313—316 obch. z.) není ničím jiným, než obchodním stykům vlastním prostředkem zajišťovacím. Konečně poukázati dlužno na zástavní právo komissionáře, speditora a povozníka (čl. 374, 382, 409 obch. z.). (Viz čl. Komissionář, Speditér a Dopravnictví.)

IV. Právo směnečné.

Ohledně zajištění ve právu směnečném srv. tento čl.

V. Řízení správní.

Čl. »Kauce« pojednává o zajištění, jež zříditi dlužno v různých oborech práva správního.

VI. Řízení trestní.

Vazba vyšetřovací může býti zrušena proti přiměřenému zajištění; zajištění spočívá ve zřízení jistoty nebo rukojemství (srv. § 192 až 197 tr. ř.) Zabavení corpora delicti tvoří rovněž zajišťovací prostředek řádu trestního.

VII. Řízení trestní důchodkové.

Také zde má zabavení (srv. tento čl.) důležitý a rozsáhlý význam pro zajištění skutkové podstaty, a trest, jež vynésti dlužno. Zajištění může býti zřízeno od obviněného, složením hotových peněz neb cenných papírů, zřízením zástavy neb rukojemství (§ 566 tr. z. důch.). Výše zajištění určí se obnosem, jež vyměřiti dlužno uprostřed mezi nejnižší a mezi nejvyšší sazbou trestní bez ohledu na zvláštní okolnosti přitěžující; ku př. vyměří se při podloudnictví šesteronásobným, při těžkých přestupcích důchodkových pateronásobným obnosem poplatku. Jsou-li zde důležité polehčující neb zvláště přitěžující okolnosti, má úřad, jemuž přísluší obstarávání záležitostí důchodkových, vyměřiti výši zajištění po pečlivém uvážení všech poměrů obnosem přiměřeným povaze případu (§ 568 tr. z. důch. (Srv. též čl. Náhrada škody).

Zajištění (Smlouva zajišťovací).

I. Pojem.

Zajištění jest pojišťovací smlouva, při které někdo, jenž jakožto pojišťovatel uzavřel smlouvu asekurační nebo ji uzavřítí chce, přesunuje risiko tím převzaté nebo přebírané zcela nebo z části na kteréhosi jiného